

Poštovani prisutni,

Imam posebno zadovoljstvo što sam deo ovog okruglog stola na kojem se raspravlja o ekonomskim tokovima koji su u prvoj dekadi okarakterisali našu zemlju kao nezavisnu državu i razgovarati o napredku u cilju jačanja ekonomskog razvoja i podizanja nivoa dobrobit naših građana.

Svi mi u ovom panelu predstavljamo veoma važne stubove ekonomskog razvoja zemlje i sigurno mogu reći, da uprkos stalnim izazovima, svako od nas mora pokazati uspešno izlaganje o ekonomskom napretku zemlje i jasnu viziju kako treba rešiti izazove koje nas čekaju.

U ranim godinama nezavisnosti, kada se očekivalo da će Kosovo imati najveći ekonomski razvoj, globalna ekonomija je pala u najveću ekonomsku krizu od velike depresije , što je negativno uticalo na ekonomske izgledе Kosova. Međutim tokom ovih 10 godina, Kosovo je uspelo da održi stabilan ekonomski rast i visok stepen makroekonomske stabilnosti.

Jedan od najvažnijih stubova ekonomskog putovanja u zemlji tokom ove desetgodišnjice je nesumnjivo finansijski sistem zemlje, koji se razvio u sektor koji efektivno pruža ekonomiju savremenim finansijskim uslugama i istovremeno, postao je veoma važan izvor ukupne makroekonomske stabilnosti zemlje.

Bankarski sektor Kosova , koji je u vreme proglašenja nezavisnosti zemlje počeo da ubrza tempo kreditnog rasta, tokom ovih deset godina pretvorio se u jedan od glavnih izvora finansiranja domaće ekonomije, otporivši se čak i na najviše nepoljnim okolnostima tokom globalnog kriznog perioda. Dok je u februaru 2008 godine ukupna vrednost bankarski kredita iznosila 937 miliona eura, trenutno njihova vrednost dostigla oko 2.5 milijardi eura, što govori o značajnom povećanju nivoa finansijskog posredovanja u zemlji. Ogromna većina ovih kredita izdaje se privredi , a glavni izvor njihovog finansiranja su depoziti prikupljeni od strane domaćinstava, što govori o vrlo važnom kanaliziranju ovih sredstava od investitora do investitora.

Bankarski krediti , osim što i karakteriše stabilan rast, kontinuirano registrovao i dosledno poboljšao uslove finansiranja za preduzeća i domaćinstva, čime je dodatno ojačao svoju ulogu u finansiranju ekonomskog razvoja zemlje. Ovom prilikom, bih želeo da naglasim znatan pad kamatnih stopa na bankarske kredite koji su sada pali na regionalni prosečni nivo, čime se stimuliše potražnja za kreditima i omogućuje realizaciju mnogih investicionih projekata koji neće moći se desiti bez finansiranja banke. Trenutno, prosečna kamatna stopa iznosi 6.8 posto, u poređenju sa prosečnom stopom od 14.3 posto u vreme proglašenja nezavisnosti zemlje.

Pad kamatnih stopa u ovom periodu najbolje odražava rezultate koji se mogu ostvariti kroz dobar institucionalni razvoj i interakciju između svih relevantnih zainteresovanih strana kako bi se obezbedilo povoljnije okruženje za razvoj poslovanja. Prudencijalna regulatorna , licenca i nadzorna politika, Centralne banke Republike Kosovo, zajedno sa odgovornim ponašanjem bankarskih institucija koje posluju na Kosovu, stvorile su uslove za bankarsko tržište zemlje da razvije zdravu konkurenciju, koja donosi ekonomiji sve prednosti konkurentnog tržišta. Takođe, efikasna saradnja između CBK-a i pravosudnih organa u zemlji omogućile su značajno poboljšanje efikasnosti izvršenja ugovora za finansijski sistem, čime je dovelo do smanjenja rizika za banke a samim tim i smanjenja kamatnih stopa.

Da bi podržao razvoj efikasnog finansijskog sektora , CBK se kontinuirano bavi razvojem i unapređenjem infrastrukture koju pruža finansijskim institucijama koje posluju na Kosovu. U tom kontekstu , želim da naglasim da, uprkos tome što smo najnovija zemlja u regionu, danas imamo najnaprednije verzije međubankarskog platnog sistema i kreditnog regjistra, koji predstavljaju veoma važne komponente finansijske infrastrukture i imaju direktan uticaj na pristup finansijama, efikasnost i održivost bankarskog sektora.

To što je Kosovo postiglo značajan napredak u oblasti pristupa finansiranju potvrđuje Izveštaj Svetske banke o poslovanju, gde kriterijum pristupa finansiranju rangira Kosovo među najnaprednijim zemljama u svetu.

Pored doprinosa finansiranju ekonomskih aktivnosti, bankarski sektor predstavlja veoma važan stub ukupne makroekonomske stabilnosti zemlje zbog indikatora koje rangiraju Kosovo među zemljama sa najstabilnijim bankarskim sektorom. Ovom prilikom, pomenuću samo indikator

nefunkcionalnih/loših/ kredita od 3.1 odsto što je dovoljno pokazati dobro zdravlje koje uživa bankarski sektor na Kosovu.

Slični pozitivni događaji takođe karakterišu ostale komponente kosovskog finansijskog sistema. Sektor mikrofinansijskih i nebankarskih finansijskih institucija sve više osnažuju svoju ulogu u finansiranju domaće ekonomije putem mikrokredita. Penzijski sistem uspešno upravlja penzionom štednjom građana Kosova , povećajući vrednost ovih ušteda kroz prudentne investicione politike ovih sredstava na domaćem tržištu i međunarodnim finansijskim tržištima. Sektor osiguravajući kompanija , čija se delatnost uglavnom zasniva na pružanju proizvoda obaveznog osiguranja , sve više povećava aktivnost dobrovoljnog osiguranja koje su veoma važne za smanjenje rizika i povećanje aktivnosti u ekonomiji zemlje. Takođe, finansijske krstosti koje su karakterisale ovaj sektor sada su se počele efikasno baviti i uskoro će biti potpuno prevaziđene.

Uprkos pozitivnim događajima koje je naša ekonomija obeležila tokom prve decenije nezavisnosti zemlje, svesni smo da još treba puno toga učiniti kako bi se podstakao ekonomski razvoj poboljšao blagostanje naših građana. Nezaposlenost i trgovinski deficit nastavljaju da predstavljaju veoma važne izazove za našu ekonomiju i teže intenzivnije i zajednički raditi na njihovom rešavanju.

Rešavanje ovih izazova na prvom mestu zahteva povećanje domaće proizvodnje i veću konkurentnost naših proizvoda na međunarodnim tržištima. Da bi se ovo postiglo, među mnogim drugim izazovima, nema sumnje da postoje izazovi da se biznisu omogući još veći pristup i još povoljnijih uslova na spoljno finansiranje.

Sadašnje mogućnosti preduzeća koja posluju na Kosovu da pristupe spoljnim izvorima finansiranja skoro su ograničena na kredite, dok tržište kapitala ostaje i dalje nerazvijeno. Svesni smo da za malu zemlju kao što je Kosovo , sa neadekvatnom ekonomijom, teško je razviti funkcionalno tržište kapitala kao što je berza. Međutim, svi mi treba da zajedno više radimo u pravcu razmatranja mogućnosti regionalne saradnje u vezi sa tržištem kapitala kako bismo našim kompanijama omogućili pristup na ovim tržištima kao način da se dobije od diversifikacije izvora finansiranja.

Dok razvoj tržišta kapitala i dalje ostaje veliki izazov , prisutni su izazovi u pogledu daljeg jačanja uloge bankarskog kreditiranja u podršci ekonomskog razvoja zemlje. Uprkos stalnom rastu kreditiranja tokom celog perioda poslovanja bankarskog sistema Kosova, i dalje postoji značajan prostor za rast kredita u odnosu na veličinu privrede.

Kroz otvorenu politiku , ali racionalnu politiku licenciranja i kroz dalje unapređenje finansijske infrastrukture , CBK nastoji stvoriti uslove za dalji razvoj konkurencije na bankarskom tržištu zemlje, privući interesovanje uglednih međunarodnih banaka koji dolaze na našem tržištu, kao i omogućavanje dalji razvoj postojećih banaka. Sve ovo će imati pozitivan uticaj na dalji rast kreditne ponude i dodatno će poboljšati uslove kreditiranja.

Osim povećanja obima kredita, veliki izazov ostaje potreba za većom diversifikacijom bankovnih zajmova u različitim sektorima privrede. Trenutno, više od polovine bankarski kredita izdaje se trgovinskom sektoru, dok sektori koji mogu proizvoditi veliku dodatnu vrednost za privredu, kao što su poljoprivreda i proizvodnja i dalje imaju relativno nizak pristup bankarskom kreditiranju. Međutim, ova struktura bankarski kredita prvenstveno odražava samu strukturu kosovske privrede, u kojoj dominiraju komercijalna preduzeća , što znači da se način rešavanja ovog izazova ne bi trebalo tražiti isključivo na strani kreditne ponude, već prije svega na strani tražnje kredita. Drugim rečima , neophodna je sveobuhvatna institucionalna saradnja kako bi se pomoglo u oporavaku ovih sektora sa najnižim pristupom u kreditiranju banaka kako bi mogli da generišu potražnju za kreditom.

Isto tako, uprkos značajnom poboljšanju tokom poslednjih nekoliko godina, dalje smanjenje troškova finansiranja banaka ostaje neprekidan izazov. Naša posvećenost stvaranju uslova za dalji razvoj zdrave konkurencije na bankarskom tržištu i unapređenje finansijske infrastrukture , zajedno sa aktivnostima banaka za usvajanje moderne tehnologije, i angažovanje svih institucija za dalje unapređenje životne sredine biznisa na Kosovu, ja sam uveren da će to rezultirati daljim rastom konkurencije i efikasnosti u bankarskom sektoru, što će doprineti daljem smanjenju kamatnih stopa na kredite.

Na kraju moje diskusije, želeo bih da ponovim da je u prvoj deceniji kao nezavisna država Kosovo uspelo da dokaže da postoji ekonomija sposobna da stvori makroekonomski rast i

stabilnost, ali da su pred nama još važni izazovi da Kosovo postane razvijenije , a da to postignemo moramo nastaviti da radimo sa još većim intenzitetom. Dok je prvi desetogodišnjak kao nezavisna država dominirana pitanjima koja se tiču državnosti, sada mislim da je vreme da se više fokusira na teme koje dovode do ekonomskog rasta. Centralna banka Republike Kosova izgradila je savremene kapacitete i spremna je da se suoči sa izazovima u svom obimu kako bi podržala ekonomski razvoj zemlje.